

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
PREVARE V RAČUNOVODSTVU

Ljubljana, 5. junij 2018

URŠA BARBORIČ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Urša Barborič, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Prevere v računovodstvu, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem prof. dr. Markom Hočevarjem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil/-a samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil/-a vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil/-a;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal/-a v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil/-a soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 5. 5. 2018

Podpis študenta(-ke): _____

KAZALO

UVOD	1
1 PREVARE V RAČUNOVODSTVU	2
1.1 Značilnosti prevar	2
1.2 Razlika med prevaro in napako	3
1.3 Razlogi za nastanek prevar	3
2 ODKRIVANJE IN PREPREČEVANJE PREVAR.....	4
2.1 Slovenska zakonodaja in pravila pri preprečevanju prevar	6
2.2 Benfordov zakon	7
3 FORENZIČNO RAČUNOVODSTVO	7
3.1 Kodeks poklicne etike	11
4 VLOGA REVIZIJE PRI ODKRIVANJU IN PREPREČEVANJU PREVAR....	12
4.1 Vpliv revizorjevega mnenja	13
4.2 Zakonodaja na področju revizije	13
5 PPRIMERJAVA VRST RAZISKOVANJ RAČUNOVODSKIH PREVAR.....	13
6 PRIMERI RAČUNOVODSKIH PREVAR V SLOVENIJI	15
6.1 Steklarna Rogaška	15
6.2 Vrtec Zelena Jama	16
6.3 SIB banka	17
SKLEP	18
LITERATURA IN VIRI	19

KAZALO SLIK

Slika 1: Sistem obrambnih mehanizmov	6
Slika 2: Postopek preiskave računovodske prevare.....	10
Slika 3:Kodeks poklicne etike forenzičnega računovodje.....	11
Slika 4:Odkritje prevar z različnimi vrstami preiskovanja	14

UVOD

Ogromno podjetij po vsem svetu je za svoje uspešno delovanje odvisnih od vlagateljev in njihovih sredstev za rast in širitev. Vlagatelji so zelo pozorni na to, da sklenejo naložbo s podjetjem z dobrim potencialom za rast ter da je finančno zdravo. To jim prikazujejo prav računovodska poročila in izkazi podjetij ter druge javno dostopne informacije o njihovem poslovanju. Računovodska poročila bi morala prikazovati pošten prikaz poslovanja podjetja, predvsem je to tudi pričakovano, saj bi morala biti izdelana v skladu s strogimi računovodskimi standardi ter pravnimi zahtevami, poleg tega so predmet preiskovanja revizije. Kljub temu so odmevni računovodski škandali pretresli zaupanje vlagateljev, saj naj bi računovodska poročila odražala pošten ter resničen prikaz podjetja. Žal so se potem izkazali za zavajajoče. Z vsako računovodsko prevaro več se povečujejo dvomi vlagateljev in ostalih oseb v pravi prikaz delovanja podjetja. S posluževanjem goljufanja podjetja mislijo, da bodo prikazala lepšo sliko svojega poslovanja in na ta način bila uspešnejša, vendar se ne zavedajo kako hitro lahko pridobijo naziv manipulativnega in prevarantskega podjetja ter s tem izgubijo zaupanje na trgu. Še tako majhna prevara ima lahko na podjetje uničujoč učinek in vpliva na ugled in verodostojnost podjetja.

Finančne nepravilnosti predstavljajo problem globalne skrbi, predvsem držav v razvoju. V svetu so že tako razširjene, da postopoma postajajo normalen način življenja. Prevare so tako pogoste, da jih je skoraj nemogoče očistiti z rokami. Pojavljajo se v pisarnah na predsedniški ravni in vse do najmanjših podjetij. Vsaka od njih ima izredno negativen vpliv na gospodarstvo, ki ga na koncu na svoji koži občutijo podjetja ali celoten narod (Kasum, 2012).

Iz tega razloga se države borijo za odkritje in preprečevanje nastanka prevar, pri čemer imajo glavno odgovornost forenzično računovodstvo ter notranji in zunanji revizorji. S svojim delovanjem želijo v podjetju odkriti prevare, pri tem jim pomaga profesionalna izobrazba na več področjih, predvsem računovodstvu.

Predmet obravnave, ki ga opisujem v zaključni nalogi so prevare v računovodstvu. Namen naloge je opozoriti predvsem na računovodske prevare, ki se lahko pojavljajo v katerem koli podjetju na svetu ter pokazati, kako močan vpliv imajo lahko na slabše zaupanje v računovodske izkaze. S pomočjo teorije želim predstaviti, kaj so razlogi za nastanek prevar ter kakšen je najučinkovitejši način za odkrivanje in preprečevanje prevar v praksi.

Cilji, ki sem si jih zastavila pri pisanju zaključne naloge, so:

- natančno preučiti, kaj privede storilce do lažnega računovodskega poročanja in ostalih računovodskih prevar ter na kakšen način bi jim to lahko preprečili,
- raziskati, kdo in na kakšen način se ukvarja s preiskovanjem in odkrivanjem prevar ter kateri zakon in pravila mora pri tem spoštovati,
- na podlagi primerov natančno analizirati izbrane slovenske primere računovodskih prevar.

Na podlagi domače in tuje literature bom na začetku naloge predstavila temeljne značilnosti računovodskih prevar ter kako ločimo računovodsko napako od prevare. V nadaljevanju se bom osredotočila na razloge, ki storilce vodijo v prevarantsko poročanje ter uspešne načine pri odkrivanju in preprečevanju prevar. Poleg tega bom pojasnila, kakšno vlogo pri prevarah predstavljata forenzično računovodstvo in revizija ter kaj so bistvene razlike med njima. V zadnjem delu bom predstavila nekaj odmevnejših primerov

računovodskih prevar v Sloveniji, ki so pomembno vplivale na domače gospodarstvo. Zavedam se, da se slovenske prevare po velikosti težko primerjajo s tujimi, vendar se mi zdi prav, da se jim posvetim, saj so pomembno vplivale na slovenski trg.

1 PREVARE V RAČUNOVODSTVU

Poslovni svet je dandanes zaznamovan s hitrim porastom najrazličnejših vrst gospodarskega kriminala, lahko rečemo, da so prevare že povsem integrirane v svet gospodarstva, izogniti pa se jih ni možno niti v računovodstvu. Prevare, ki se pojavljajo v računovodstvih izkazih, predstavljajo velik del gospodarskega kriminala. Prav te so razlog za napačno predstavo o dejanskem stanju podjetja ter nastanek moralnih težav na delovnih mestih.

1.1 Značilnosti prevar

Kolar in Koletnik (2008, str. 50) navajata definicijo prevare, po kateri prevara pomeni namerno dejanje, storjeno z namenom pridobitve nezakonitih ali neupravičenih koristi. Krivci zanjo so lahko člani posloводства in upravljanja v organizaciji, ostali zaposleni ter tretje osebe. Poznamo prevaro posloводства za katero velja, da pri nepoštenem dejanju sodeluje eden ali več članov posloводства, ter prevaro zaposlenca, pri kateri sodelujejo le zaposleni v podjetju.

Bergant (2015, str. 8) prevare po vsebini loči na tri različne skupine:

- prevarantsko poročanje, ki se deli na finančno in nefinančno,
- neupravičeno pridobitev ter uporabo sredstev, ki se loči na denarno in nedenarno,
- korupcijo.

V revizijskem svetu je eden od pomembnih delitev prevar na napačne navedbe zaradi poneverb sredstev ter napačne navedbe zaradi prevarantskega poročanja. Pri prvih govorimo o kraji sredstev v podjetju, pri drugem o namernem napačnem navajanju podatkov z željo po olepšanju računovodskega izkaza. Računovodske prevare se lahko izvede na različne načine, najpogosteje se uporablja napačno prikazovanje, prikrojjevanje, prirejanje ali opustitev pomembnih računovodskih informacij, dogodkov in dokumentov v računovodskih izkazih. Prav tako storilci namerno uporabijo računovodska načela ter standarde na napačen način (Kolar & Koletnik, 2008, str. 45).

Kolar in Koletnik (2008, str. 45) opredeljujeta najbolj značilne načine za prevarantsko računovodsko poročanje. To naredimo:

- s prikritjem prejemkov,
- z utajo in zatajitvijo dejstev, katera imajo možen vpliv na zneske v računovodskih izkazih,
- s tatvino intelektualnega premoženja ali opredmetenih sredstev,
- s prikrojitvijo poslovnega izida zaradi vnašanja izmišljenih podatkov v poslovne knjige.

Računovodske prevare se lahko izvede na ogromno različnih načinov, storilec mora biti le iznajdljiv ter natančno poznati vsak najmanjši delček računovodskega delovanja. Na ta način bo najlažje prikril svojo prevaro ter tako pretental tudi najvišje organe organizacije, če to seveda niso zahtevali sami.

V preteklem desetletju so številne računovodske prevare, ki so se zgodile v svetu, vodile k svetovni recesiji ter izgubljenim zalogam bogastva, poleg tega prispevale k izgubi zaupanja javnosti. To je bil klic po nujni novi reformi, ki je tudi sledila, vendar je bila neuspešna. Analize sistema računovodskega poročanja so pokazale, da je skupni vpliv regulatornega odziva ter komercializma vodil k zmanjšanju profesionalnih idealov računovodske stroke. Kot rezultat je to prispevalo k zmanjšanju zaupanja javnosti. Pri računovodskem in finančnem poročanju sta s tega vidika nujno potrebna profesionalizem ter strokovnost, ki bi pripeljala do obnovitve načina računovodskega poročanja. Eden od dejavnikov, ki je pri tem pomemben so reforme, ki bi jih potrebovali za vzpostavitev poklicne identitete, oblikovane po vrlinah (Lail, MacGregor, Marcum & Stuebs, 2017).

Sama narava računovodskega poročanja je natančno določena s strogimi računovodskimi standardi ter pravnimi zahtevami. Poleg tega je računovodstvo predmet obravnavanja revizije, od katere se pričakuje, da bo delovala neodvisno in zagotovila verodostojnost in resničnost računovodskih izkazov. Vendar so znani primeri podkupovanj revizorjev, ki so bili zaradi prevarantskega sodelovanja obtoženi. V teh primerih so bile sprejete reforme o upravljanju podjetij z namenom preprečevanja prevar, vendar v primeru podkupovanj velikega vpliva ne morejo imeti niti reforme. Bistvenega pomena je, da se podjetja sama zavedajo, kako močno vplivajo njihove dejavnosti na širšo družbo (Okike, 2010).

1.2 Razlika med prevaro in napako

Bistvena razlika med prevaro in napako se nanaša na vprašanje namernosti ali nenamernosti dejanja, ki je krivec za napačno navedbo v računovodskem izkazu. Za prevaro je ključnega pomena, da je storjena namerno. Napaka se nanaša na nenamerno napačno navedbo, ki se jo odkrije v računovodskih izkazih. Napaka pomeni napačno navedbo v računovodskem izkazu, izhajajoč iz neupoštevanja zanesljivih informacij oziroma opustitve nekaterih od postavk, za katere se je domnevalo, da se jih bo upoštevalo v računovodskem izkazu. Nastanejo lahko pri zbiranju podatkov za sestavo računovodskih izkazov ter njihovem obdelovanju, merjenju, razvrščanju, razkrivanju in predstavljanju ter napačni razlagi dejstev (Kolar & Koletnik, 2008, str. 50).

Ključna razlikovanja med prevaro in napako so natančno določena, kar ne pomeni, da tudi vsi v praksi najdejo pravo ločnico med njima.

1.3 Razlogi za nastanek prevar

Obstajajo številni teoretični pristopi, ki poskušajo pojasniti, zakaj pride do računovodskih prevar in prihajajo iz področja sociologije, vodstvene, organizacijske in ekonomske literature. Strokovnjaki na tem področju poskušajo analizirati dožemanje forenzičnih računovodij ter njihove izkušnje, saj si želijo pridobiti vpogled v posamezno prevaro (Van Akkeren & Buckby, 2015).

Za to, kaj storilce vodi do tega, da storijo prevaro, je nešteto razlogov. K prevarantskemu računovodskemu poročanju storilca lahko vodijo:

- želja po uresničitvi pričakovanj delničarjev, predvsem, če so ta agresivna,
- pritiskanje nadzornih organov na računovodjo za prikaz željene gospodarske slike podjetja,
- želja po prikritju slabosti poslovanja podjetja,
- zavajanje uporabnikov računovodskih izkazov z vplivom na njihovo pozitivno dojetje poslovnih dosežkov podjetja,
- želja po prikritju nezakonitih poslovnih transakcij,
- uporaba sredstev podjetja v zasebno korist,
- uresničevanje pričakovanj lastnikov, posojilodajalcev ter investitorjev,
- ustvarjanje ugodnejšega položaja ob prodaji, združitvah ali prevzemih podjetja,
- izboljšanje vrednosti podjetja na finančnih trgih,
- želja po dokazovanju.

Večinoma je vsem storilcem računovodskih prevar skupna želja po ohranitvi svojega trenutnega položaja v podjetju ali pridobitev večjega zaslužka oziroma visoke nagrade. Dejavnike, ki spodbujajo kriminaliteto, lahko delimo na notranje ter zunanje. Notranji dejavniki so psihološke vrste in vplivajo na človeško psiho: čustvovanje, učenje, inteligentnost, posameznikova nagnjenost k prevaram, njegova morala, priložnosti za prevare- kot so dostop do računovodskih evidenc in denarnih sredstev, odnos posloводства do prevar. Zunanji dejavniki, se pojavljajo v okolju, kot so na primer gospodarske razmere, klima, slab socialni položaj ljudi, statistika kriminalitete, nove vrednote ter moralna stališča, terorizem in neučinkovit družbeni nadzor. Za del možnosti pri razširitvi prevar so odgovorni tudi javni mediji, saj pri ljudeh spodbujajo vedno nove želje ter potrebe, ki jih je v celoti težko uresničiti na pravičen način (Kolar & Koletnik, 2008).

Kolar in Koletnik (2008, str. 43) navajata, da so nekatere splošne lastnosti prevarantov pravzaprav enake, kot na primer to, da prevaro, ki so jo storili, vidijo kot pravično- oz. kot dejanje, ki ni kriminalno.

Poleg zgoraj naštetih dejavnikov, ki so krivci za nastanek prevar, lahko k njim štejemo tudi slabe informacijske sisteme, neredne ter slabe kontrole računovodij, kar je razlog za večjo spodbudo pri goljufanju, preredko ali prepogosto menjavanje zaposlenih na pozicijah, kjer je potreben nadzor, ter nepopolno zapolnjen delovni čas (IPR, 2018).

2 ODKRIVANJE IN PREPREČEVANJE PREVAR

Veliki svetovni finančni škandali so bili povod za vse večje naraščanje pomembnosti zgodnjega preiskovanja ter odkrivanja računovodskih prevar, na kar vse večji pomen dajejo v zadnjih dveh desetletjih. Bistvenega pomena pri preprečevanju prevar je tudi čas, saj lahko pri pravočasnem odkritju goljufanja preprečimo ogromen finančni škandal, ki bi se lahko zgodil. Ključno dejanje pri čim bolj zgodnjem odkrivanju prevar je prepoznavanje opozorilnih indikatorjev, ki kažejo na računovodsko prevaro. Najbolj pogosti so (Osta, 2018):

- slaba komunikacija, predvsem glede vrednost ter etičnih standardov,

- neobičajna donosnost, predvsem v primerjavi s panogo,
- dominiranje ene osebe ali majhne skupine v poslovodstvu brez pravih nadzornih mehanizmov,
- kompleksne ter izredno neobičajne transakcije, predvsem na koncu obdobja,
- pomembne spremembe računovodskih ocen ter usmeritev brez logičnega pojasnila,
- neobičajne spremembe v dobi vezave obveznosti ali terjatev,
- visoka prodaja kupcem, ki imajo prikrito lastništvo,
- pričakovanja investitorjev, poslovodstva, upnikov glede donosnosti, katera so izredno visoka ter mejijo že nekoliko na agresivna,
- nenavadne transakcije med povezanimi osebami, predvsem tistimi, ki niso revidirane,
- nenavadne transakcije, ki imajo zaokrožen znesek,
- nenavadne transakcije, kjer se pojavljajo enaki zneski,
- transakcije z vrednostjo, ki je tik pod nekim določenim limitom.

Kot je že zgoraj omenjeno, nepoštenosti pri poslovanju podjetij naraščajo, storilci so iz leta v leto vse bolj iznajdljivi pri goljufanju, zato je potreben vedno večji napor pri odpravljanju ter preprečevanju računovodskih prevar. Iz tega razloga je potrebno nenehno vzpostavljati nove ter boljše mehanizme za krepitev poštenega dela v podjetju. Pri zagotavljanju le-teh je ključnega pomena visoka raven spoštovanja poklicno-etičnih ter strokovnih pravil, izredno učinkovit nadzorni in pravni sistem, ki ga mora podjetje imeti vzpostavljeno ter notranja revizija. Najvišjo raven poštenosti vsi pričakujemo s strani vrha podjetja, kot so lastniki ter višji poslovodniki, saj bodo po njihovem zgledu poslovale tudi nižje ravni v podjetju, vendar od poslovnih prevar niso izvzeti niti oni, še več, s svojimi dejanji ustvarjajo pogoje za kriminalna dejanja (Kolar & Koletnik, 2008, str. 38).

Kolar in Koletnik (2008, str. 252) opozarjata na to, da pri prevarantskem računovodstvu za odkrivanje prevar nista dovolj le znanje enostavnih kriminalnih dejanj, vendar gre za ogromno znanja, tudi računovodstva, saj se je potrebno ukvarjati z veliko zahtevnejšimi in inteligentnejšimi prevarami kot sicer. Računovodske prevare ni lahko odkriti, prepoznati ter dokazovati. V mislih moramo imeti, da so storilci prevar običajno strokovnjaki na svojem področju, zato mora preiskovalec za odkritje njegovih kaznivih dejanj poznati njegovo področje delovanja in imeti dovolj poglobljen vpogled v slednje:

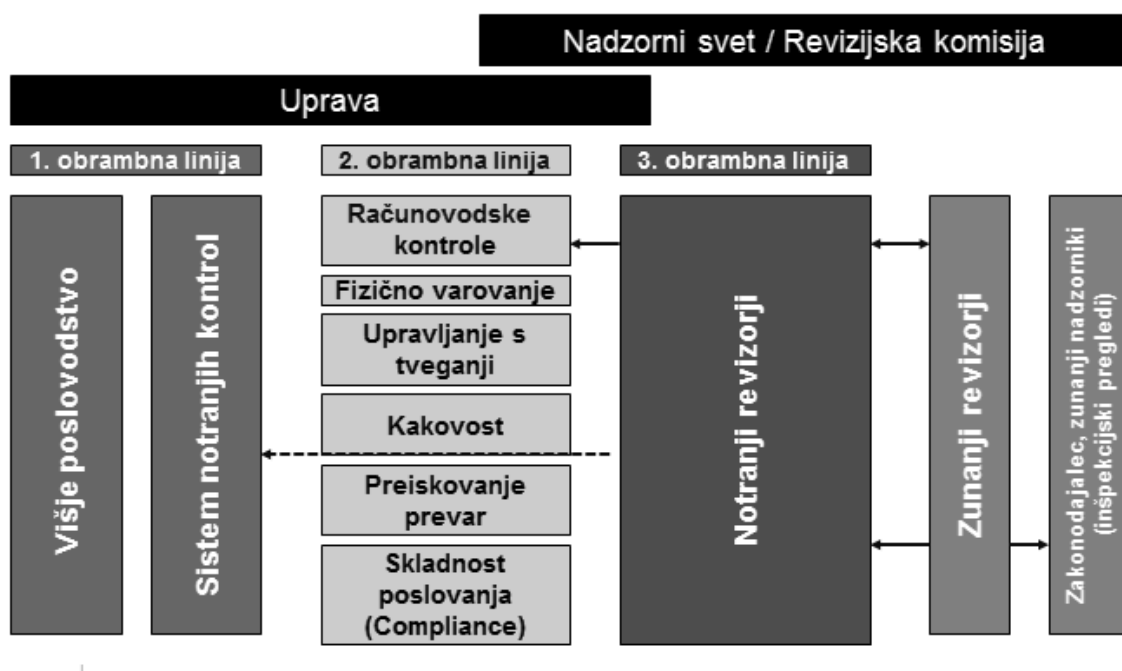
- metode in tehnike poslovodstva in presojanja poslovnih dogodkov ter stanj,
- upravljanje ter poslovodstvo podjetja in poslovne dejavnosti,
- finančne, nabavne, proizvodjalne, prodajne dejavnosti v podjetju,
- notranji kontrolni sistem,
- obvladovanje poslovnih tveganj,
- varnost (osebna ter premoženjska),
- strategije, politike pri doseganju najvišje dodane vrednosti v podjetju in mehanizme za njihovo obvladovanje,
- vsako delovno mesto zaposlenega, njegovo zahtevnost ter posebnosti.

Poleg zgoraj omenjenih možnosti preprečevanja računovodskih prevar Kolar in Koletnik (2008, str. 21, 140) omenjata, kako zelo je za podjetje pomembno, da zaposlene ozavešča o nevarnostih gospodarskega kriminala. Vrhovno poslovodstvo je dolžno nenehno opozarjati vse člane o nevarnostih, ki jih povzročijo prevare. Strojene prevare rušijo zaupanje v strokovno delo ter poslovne odnose in to je stvar, ki bi se je morali zavedati vsi člani podjetja. Preventivni ukrep poslovodstva bi bil lahko, da bi zaposlenim organiziralo

posebne delavnice o utrjevanju moralnega vedenja ter da bi v podjetju vzpostavilo temeljna pravila za boj proti prevaram. Za ozaveščanje o škodljivosti prevar so odgovorne tudi izobraževalne organizacije, ki so poleg izobraževanja strokovnjakov dolžne jim vcepiti, kako zelo pomembna sta poštenost in spoštljiv odnos do poklicno-etičnih norm. V preteklosti je bil ves poudarek usmerjen na strokovno znanje, a pozabljala se je poklicna etika ter morala.

Slika 1 prikazuje sistem obrambnih mehanizmov, ki bi jih morala imeti vsa podjetja, ne glede na velikost, saj dobro razčlenjuje vloge in dodeljujejo nadzor posameznikov. Obrambne linije prikazujejo bolj urejen sistem in bi pripomogle k izboljššanju upravljanja podjetij (Dvrošak, 2015, str. 61).

Slika 1: Sistem obrambnih mehanizmov

Vir: Dvrošak (2015, str. 62)

2.1 Slovenska zakonodaja in pravila pri preprečevanju prevar

Kolar in Koletnik (2008, str. 37-38) navajata, da se za preprečevanje računovodskih prevar zakonodaja izpopolnjuje, poleg tega nastajajo nova strokovna, pravna in moralna pravila, predvsem na naslednjih področjih:

- poslovanje podjetij, kjer so glavna računovodska pravila urejena z Zakonom o gospodarskih družbah, z Zakonom o računovodstvu in slovenskih računovodskih standardih,
- pravila glede financiranja podjetij, ki so večinoma urejena v slovenskih poslovno-finančnih načelih in standardih ter drugih gospodarskih predpisih,
- revidiranje računovodskih izkazov in notranjega kontroliranja, ki je urejeno z Zakonom o bančništvu, z Zakonom o računovodstvu in drugih predpisih,

- izkazovanje poslovne uspešnosti ter finančnega ter premoženjskega položaja podjetja, kar urejajo glavna pravna in strokovna pravila.

2.2 Benfordov zakon

Benfordov zakon je eno izmed možnih matematičnih orodij, ki se lahko uporablja za odkrivanje prevar v računovodstvu. Deluje na način preproste, učinkovite ter objektivne tehnike digitalne analize, ki določa verjetnostno razporeditev številke za pogosto pojavljene pojave ter nepopolne podatkovne zapise. Zakon pravi, da imajo števila, ki so ponarejena, delno drugačen vzorec kot veljavna ter da številke v vzorec padejo dosledno. V Sloveniji se to orodje za odkrivanje prevar dokaj malo uporablja, saj je še vedno neznano, v tujini se ga velikokrat poslužujejo. Benfordov zakon obljublja predvsem nižje stroške ter prihrank časa pri odkrivanju računovodskih prevar (IPR, 2018).

Ko tehniko digitalne analize združimo skupaj s tehniko okrepitve učenja, ustvarimo čisto nov pristop odkrivanja prevar. Ta metoda uporablja odstopanja od pričakovanih distribucij Benfordovega zakona kot kazalce nepravilnega vedenja, ki so zelo dobri pokazatelji možnosti prevar. S pomočjo raziskovalne komponente metode lahko poiščemo osnovne lastnosti, ki so krivci za nepravilno vedenje (Lu, Boritz & Covvey, 2006).

3 FORENZIČNO RAČUNOVODSTVO

Forenzično računovodstvo predstavlja ono od vej računovodstva, katere primarna dejavnost je presojanje resničnega in poštenega obravnavanja gospodarskih kategorij. Ukvarja se predvsem z računovodskim presojanjem, katerega glavni namen je odkrivanje in preprečevanje prevarantskega računovodstva. Na podlagi presojanja poslovne zanesljivosti organizacij ali fizičnih oseb naj bi forenzik izrazil mnenje o možni prisotnosti nezakonitih dejanj v podjetju. Njegovo delo lahko razdelimo na preventivno ter kurativno. Pri preventivno usmerjenem delu gre za preprečevanje nastanka kriminalnih oziroma nedovoljenih dejanj ter ustvarjanje varovalnega sistema v podjetju, ki bi skrbel za obvladovanje tovrstnega poslovnega tveganja. Pri kurativno usmerjenem delu so nezakonita dejanja v podjetju že prisotna, zato je naloga forenzičnega računovodje natančno preučiti ter oceniti prevaro ter z zanesljivimi dokazi o tem podati tudi mnenje (Kolar & Koletnik, 2008, str. 21, 259).

Zakaj je forenzično računovodstvo pravzaprav sploh nastalo? Glavni povod za rojstvo nove veje računovodstva je bilo vse več z zakonom nesprejemljivih dejanj v poslovnem okolju, katere so privedle do poslabšanja poslovne kulture ter omogočila nepravilno bogatenje nekaterih ljudi. Pri forenzičnem računovodstvu se prepletata poslovno-ekonomska ter pravna stroka. Lahko rečemo, da gre predvsem za povezovanje računovodstva, revizije, kriminalistike ter kazenskega in materialnega prava (SFR, brez datuma).

Lastnosti forenzičnega računovodstva so v nekaterih vidikih sladna s samim preiskovanjem prevar, vendar je potrebno vedeti, da kljub temu to ni ista disciplina. Ko govorimo o forenzičnosti, pomislimo na sodišče, saj forenzični računovodja obravnava isto vsebino kot

pravosodni organi. Forenzično računovodstvo deluje v primerih, ki vključujejo kazensko ali civilno pravo (Mayr, 2015, str. 17).

Forenzična računovodska preiskava je lahko opravljane zgolj s strani računovodje, v Evropski Uniji in Ameriki so zato običajno usposobljeni strokovni forenzični računovodje. Sama preiskava prevar pa je lahko opravljena tako s strani računovodje kot tudi oseb, ki niso povezane z računovodstvom (Mayr, 2015, str. 18).

Mayr (2015, str. 18) našteva, kaj vse obsega preiskava forenzičnega računovodje:

- preiskovanje prevar in goljufij,
- računalniško forenziko,
- malomarnosti pri opravljanju svojega dela,
- elektronska odkritja,
- poslovne cenitve,
- reorganizacije in plačilne nesposobnosti,
- izračunavanje gospodarskih izgub.

Kolar in Koletnik (2008, str. 264) navajata, da so glavne lastnosti forenzičnih računovodij potrpežljivost, počasno napredovanje in predvsem vztrajnost. Preiskovanje zgolj ene prevare lahko traja dlje časa. Zbiranje vseh podatkov, dokazov je velikokrat zamudno, saj je potrebno preiskati ogromno različnih informacij. Včasih se tudi izkaže, da bi bilo potrebno preiskovati v čisto drugo smer. Vsak doprinos k večji razvitosti tehnologije za forenzike pomeni lažje iskanje pomembnih podatkov v množici nerazumljivih informacij in tako hitrejše preiskovanje kot v preteklosti.

Pri odkrivanju prevar je pomembno, da preiskovalec med seboj primerja več različnih računovodskih poročil iz različnih časovnih obdobj ter jih obravnava kot celoto. Poleg tega veliko pripomore, če računovodske postavke pregleduje ter obravnava z razkritji ter pojasnili, pregleda, kako so sestavljene postavke v računovodskih poročilih ter jih primerja ter natančno preveri uporabljene usmeritve in metode (Trobej, 2016).

Kolar in Koletnik (2008, str. 264-273) opredeljujeta, kako naj bi se forenzični računovodja lotil svoje naloge po naslednjih korakih:

- **Mora prepoznati problem prevare in na podlagi tega načrtovati preiskavo**

Ena najtežjih nalog forenzičnega računovodje je zaznati možnost računovodske prevare v podjetju. Informacije o možnostih prevare lahko pridejo na dan na različne načine. Možnost prevare je lahko prepoznana s strani osebe v podjetju, ki sluti, da se dogajajo nepravilnosti v podjetju, lahko tudi osebe vpletene v prevaro, ki bi si želele priznati, notranjih, zunanjih ali davčnih revizorjev ter inšpektorjev. Pri vsem tem je pomembno, da forenzični računovodja točno ve, kako je bila informacija o prevari identificirana in sporočena, saj se vse identifikacije dodajo v zbirko informacij o prepoznavanju, ki kasneje služijo za vpogled v že storjene prevare. To omogoča vpogled na slabosti okolja, v katerem se naj bi dogajale prevare. Poleg tega mora biti forenzik natančno seznanjen kdo so potencialni storilci prevare. O njih mora podrobno raziskati njegovo zgodbo, se seznaniti z odgovornostmi, ki jih ima na delu, komu je odgovoren za poročanje, s kom se družijo, njegove izkušnje, osebna nagnjenja, možne probleme v družini, njegove sposobnosti za opravljanje del, če je primerno tudi njegovo privatno življenje.

V prvem koraku si mora forenzik znati odgovoriti na vprašanje, kdaj se je prevara dogajala. Do potankosti mora pregledati vse dokumente, ki so povezani s prevaro, to so revizorjevi zapiski, elektronsko in klasično pošto računovodij in posloводства in drugo. Na podlagi vseh zbranih podatkov je naslednja naloga forenzika sestaviti povzetke, jih ovrednotiti in narediti oceno, kako nadaljevati preiskovanje. Če dokazi kažejo na obstoj prevare in se odloči za nadaljevanje preiskovanja, si sestavi hipotezo o možnem poteku in storilcu prevare. Za tem sledi načrtovanje preiskovanja računovodske prevare.

Načrtovanje preiskave je dokaj kompleksno, saj mora pokrivati vsa možna področja prevare. Pri profesionalnem preiskovanju morajo biti načrtovani namen in cilj preiskovanja, višina škode prevare, referenčni okvir, obseg preiskave, dogovor, komu lahko zaupaš in si izmenjuješ mnenja o raziskavi ter ostalo.

Pred začetkom preiskovanja je nujno potreben dogovor med vsemi člani preiskovalne ekipe. Vsak izmed njih mora imeti določena pravila in možna razmerja z zunanjimi osebami. Glavni v skupini in odgovorni za rezultate raziskave mora biti točno določen. Če se med preiskovanjem znajdejo v situaciji, ko se utapljaajo v ogromni količini podatkov in jim to preprečuje videti celotno sliko prevare, je ključnega pomena, da se osredotočijo zgolj na pomembne informacije.

- **Zbiranje dokazov**

V sklopu drugega koraka je potrebna zagotovitev in klasifikacija dokazov, ki kažejo na prevaro. Dokazi morajo biti uporabni, vredni pozornosti in nikakor ne smejo biti zavajajoči, saj v nasprotnem primeru pomeni, da preiskava ne bo potekala v pravo smer. Forenzični računovodja se mora prepričati, da so dokazi dovolj relevantni in kompetentni za reševanje zaznane prevare, poleg tega morajo zadoščati za oblikovanje sklepov in dokazovanje domnev. V pomoč pri zbiranju dokazov je pregledovanje dokumentov, notranje kontrole, intervjuji itd. Dokumenti morajo biti pridobljeni zakonito. Vedeti moramo, da so lahko že spremenjeni in popravljeni ali pa celo uničeni. Zbrane dokaze mora forenzični računovodja nato klasificirati v posebne razrede.

- **Preučitev in ovrednotenje dokazov**

Najbolj kritična točka preiskovanja prevar tiči prav v tem koraku. Pri ovrednotenju dokazov lahko forenzični računovodja oceni, da za sprejem končnega sklepa nima zadostnega števila trdnih in verodostojnih dokazov. Glavni cilj tega koraka je prav v tem, da so vsa spoznana dejstva podkrepjena z dokazi, zato se lahko forenzik v vsakem delu preiskave odloči za dodatno preiskovanje z dodatnim spraševanjem, pregledovanjem, opazovanjem in analitičnimi postopki.

Glavni cilj preiskovanja računovodske prevare je vedno v zadostnih in tudi verodostojnih dokazih, saj brez njih ni mogoče storiti nič. Storilec prevare lahko ostane na prostosti in s svojimi kriminalnimi dejanji še bolj oškoduje podjetje. Zato je pomembno, da forenzični računovodja ne obupa pri prvih težavah in s svojim iskanjem dokazov nadaljuje, predvsem če sluti, da se je prevara zares zgodila.

V nadaljevanju slika 2 prikazuje postopne korake preiskave, od razvoja teorije prevare do ugotavljanja ali so zbrani dokazi zadostni.

Slika 2: Postopek preiskave računovodske prevare

Vir: Mayr (2015, str. 24)

- **Sestavitev poročila ter poročanje o svojih odkritjih preiskave**

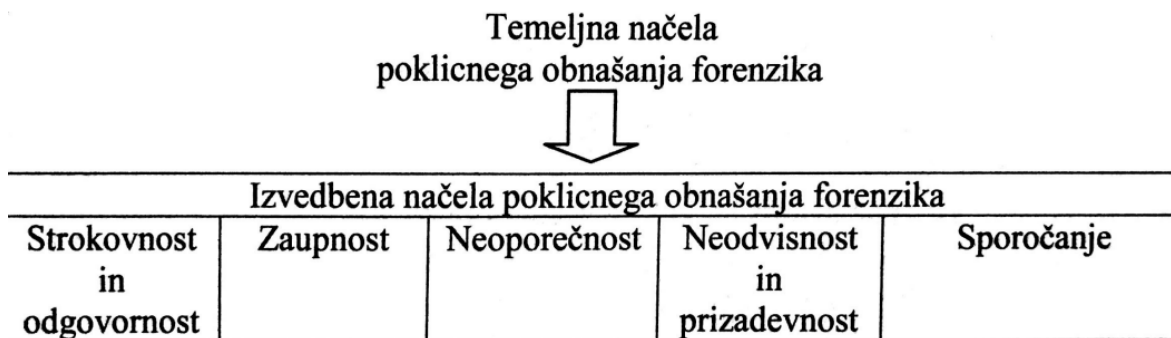
Za zadnji korak, sestavljanje poročila, je odgovoren le forenzični računovodja. Čeprav so člani preiskovalne ekipe lahko sodelovali v vseh predhodnih korakih, imajo za to nalogo lahko premalo izkušenj ali so negotovi v svoje sposobnosti in kompetence. Poročilo mora biti jasno, prepričljivo in nedvoumno. Vsebovati mora vse potrebne dokaze, dejstva in podatke. Biti mora razumljivo in bralcu dati vedeti vse informacije, da ne čuti potrebe po dodatnih. Vsebovati mora jasno pisno mnenje o preiskanih računovodskih podatkih. Cilj poročila je, da razumljivo predstavi vsa dejstva, ki podpirajo končno sodbo o prevari in sprejete sklepe.

3.1 Kodeks poklicne etike

Forenzični računovodje se pri profesionalnem uresničevanju nalog ravnavajo po kodeksih etike in veljavni doktrini. Med drugim vsebujejo poklicno-etična znanja in načela, ki od forenzikov zahtevajo neomahljivo služenje poslanstvu profesije, tudi če se morajo zato žrtvovati in škoditi svojim osebnim koristim. Kodeks etike služi kot pomoč pri uresničevanju profesionalnosti in strokovnosti v forenzični stroki in postavlja pravila glede odgovornosti pripadnikov stroke do naročnikov, poklicnih kolegov in javnosti. Za kodeks lahko rečemo, da je forenzičnim računovodjem vodilo pri opravljanju svojih delavnih nalog. Sestavljen je iz izvedbenih in temeljnih načel, ki govorijo o profesionalnosti forenzičnih računovodij in določa temeljne prvine poklicnega vedenja v dejavnosti (Kolar & Koletnik, 2008, str. 233).

S sliko 3 bom prikazala kodeks poklicne etike forenzičnega računovodje.

Slika 3: Kodeks poklicne etike forenzičnega računovodje

FORENZIK ZA RAČUNOVODSTVO

Vir: Kolar in Koletnik (2008)

Kot prikazuje slika 3, se kodeks etike deli na temeljna načela poklicne etike ter izvedbena načela poklicnega obnašanja forenzika, ki se delijo še na podskupine. Pod temeljna načela spadajo nenehno spremljanje novih znanstvenih in raziskovalnih dosežkov, doseganje visokih standardov strokovnosti, dostojanstva in morale ter prijateljsko, odkrito sodelovanje med forenzičnimi računovodji. Pod izvedbena načela poklicnega obnašanja forenzika oziroma podskupine štejemo zanesljivost pri opravljanju nalog, upoštevanje predpisov, standardov in načel, ohranjanje visoke ravni strokovnosti, pošten odnos do zaupnih informacij, pošteno in resnično poročanje in druga (Kolar & Koletnik, 2008, str. 235-236).

4 VLOGA REVIZIJE PRI ODKRIVANJU IN ODPRAVLJANJU PREVAR

Revidiranje po definiciji pomeni ocenjevanje in preizkušanje računovodskih izkazov, uporabljenih metod ter drugih pomembnih informacij. Revizorjevo delo tako obsega poglobljeno preverjanje računovodskih izkazov in drugih informacij, ki jih podjetje pripravi, njihovo preiskovanje glede na dokaze, ki jih izbere med revidiranjem, usklajevanje naložb in poročil s stanji v poslovnih knjigah, revidiranje obstoja ter delovanja internih kontrol ter svetovanje in opozarjanje poslovodstva na ugotovljene pomanjkljivosti pri njihovem računovodskem sistemu. Na koncu je revizorjeva obveznost podati uradno strokovno mnenje o tem ali računovodskih izkazi podajajo pošten ter resničen prikaz finančnega stanja ter poslovnega izida podjetja in če so narejeni v skladu z računovodskimi standardi (ZRSZ, 2018).

Koletnik (2009, str. 254) opredeljuje, da je ključni namen revidiranja računovodskih izkazov z natančnim in poglobljenim raziskovanjem pridobiti mnenje o tem, ali so računovodski izkazi podjetja pripravljeni na pošten način in so v skladu s pravili računovodskega poročanja. Izraženo mnenje revizorja močno prispeva k verodostojnosti računovodskih izkazov. Naloga revizorja je pogojena s spoštovanjem etičnega kodeksa poklicnih računovodij ter pri svojem poklicu ostati zvest svojim načelom, biti pravičen in nikakor nasesti podkupovanjem.

Kolar in Koletnik (2008, 312-325) navajata, da se revizor pri svojem delu ne sooča le z napakami v računovodskih izkazih, ampak tudi s prevarami. Pri revizorjevem pripoznanju napačne navedbe v računovodskih izkazih je revizor dolžen presoditi ali je možno, da bi bila to prevara in če presodi, da je, je njegova naloga to čim prej sporočiti poslovodstvu oziroma pristojnim za upravljanje. Narava revizorjevega dela je takšna, da natančno upošteva standardna revizijska pravila o tem, kakšne so njegove naloge glede odkrivanja ter preprečevanja prevar, gospodarske in davčnopravne predpise ter načela. Od revizorja se sicer ne pričakuje poglobljeno strokovno znanje za ugotavljanje računovodskih prevar, saj je to delo strokovnjakov za odkrivanje in proučevanje prevar, kljub temu pa mora pridobiti dovolj znanja za odkrivanje znakov prevar, s čimer v naslednjem koraku pomaga poslovodstvu, da se odloči ali v preiskavo vključi tudi strokovnjake za to. Z njimi lahko revizor tudi sodeluje in takrat je njegovo delo:

- oceniti obseg krivde pri računovodski prevari v podjetju,
- določiti ustrezne sposobnosti in znanja, ki jih potrebuje za uspešno preiskovanje prevare,

- si zastaviti postopke pri iskanju storilcev, obsega in vzroka prevare ter uporabljene metode za prevaro,
- če je določeno, skupaj s strokovnjaki in poslovodniki usklajevati svoje delo pri preiskavi,
- se natančno seznaniti s pravicami predvidenih storilcev in ostalih sodelujočih pri preiskavi ter poznati ugled podjetja.

4.1 Vpliv revizorjevega mnenja

Revizorjevo mnenje je za zunanje uporabnike računovodskih izkazov izjemnega pomena. Predstavlja jim zagotovilo, da računovodski izkazi prikazujejo pošteno in resnično sliko podjetja ter so zanesljivi. Revizorjeva strokovnost in neodvisnost je izrednega pomena, saj jim zunanji uporabniki zaupajo. Za poslovne partnerje in posojilodajalce prav tako revizorjevo mnenje predstavlja veliko zagotovilo in pomoč pri odločitvi ali s podjetjem skleniti kupoprodajno razmerje. Tako revizorjevo mnenje služi kot smerokaz zunanjim osebam pri odločitvi o vlaganju v podjetje ali sodelovanju z njim. Revizorjevo negativno mnenje ima izredno močan vpliv na ugled podjetja ter poslovne odločitve zunanjih uporabnikov računovodskih izkazov. Ko je podjetje enkrat na slabem glasu je izredno težko priti v prvotno stanje, predvsem zaradi velikega vpliva javnosti, ki velikokrat stvari še napihne in prikaže še v slabši luči kot so. Zato se morajo podjetja zavedati kako pomembno je revizorjevo mnenje in če so še tako prepričani kako bi goljufije doprinesle k lepši sliki finančnega poslovanja, bodo lahko pri razkritju podjetje potisnile v veliko slabše stanje kot je bilo (Fekonja & Premk, 2008, str. 45-51).

4.2 Zakonodaja na področju revizije

Revizorji morajo delovati na način, ki je točno določen z Zakonom o revidiranju, Mednarodnimi revizijskimi standardi ter drugimi mednarodnimi pravili, revizijskimi načeli ter pravili, sprejetimi s strani Inštituta, in ostalimi zakoni, ki predpisujejo pravila revidiranja. Inštitut in Agencija za javni nadzor nad revidiranjem sta odgovorna za nadzor nad kakovostjo revizorjevega dela in opredelitev hierarhije pravil revidiranja (Zakon o revidiranju (ZRev-2), Ur. l. RS, št. 65/2008 in 63/2013).

Za opravljanje revidiranja so z zakonom določeni le samostojni, pooblašeni revizorji ter revizijske gospodarske družbe, ki za opravljanje storitev revidiranja pridobijo dovoljenje inštituta in izpolnjujejo z zakonom določene pogoje. V primeru združne revizije je dovoljeno opravljanje storitev tudi združni zvezi, le v primeru dovoljenja s strani inštituta (Fekonja & Premk, 2008, str. 44).

5 PRIMERJAVA VRST PREISKOVANJ RAČUNOVODSKIH PREVAR

Računovodske prevare je možno preiskovati z revidiranjem, finančnim forenzištvom ter osnovnim preiskovanjem prevar. Zgoraj smo že obravnavali vsakega posebej, v tej točki

bom predstavila njihovo primerjavo. Bergant (2015, str. 11) opredeljuje temeljne stične točke vseh treh:

- zbiranje dokazov in uporabljanje različnih preiskovalnih metod,
- končno izdelovanje strokovnega mnenja in poročila,
- dobro strokovno znanje predvsem na področju računovodstva, financ, prava,
- profesionalne lastnosti preiskovalcev, kot so marljivost, kritično razmišljanje, dobro komuniciranje in poslušanje.

Bergant (2015, str. 11-12) opredeljuje ključne razlike ali podobnosti, po katerih se primerjajo vse tri vrste preiskovanj, so naslednje:

- Glede na čas izvajanja se le revidiranje ponavlja in izvaja redno, preiskovanje prevar se izvaja zgolj na osnovi dobro utemeljenega suma in se ne ponavlja, prav tako tudi forenzištvo.
- Glede na obseg preiskave se revizija izvaja glede pomembnih pomanjkljivosti in zajema splošno preiskavo računovodskih izkazov, pri preiskovanju prevar ter forenzištvu velja zgolj preiskovanje posebnih domnev in trditev.
- Revizija se izvaja v skupini, ki je določena že v pogodbi in je v skladu s standardi revidiranja, forenzična preiskava prav tako, pri splošnem preiskovanju prevar sodelujejo tudi drugi strokovnjaki z drugih področij.
- Metodiko, katere se poslužujeta splošno in forenzično preiskovanje, je neodvisno pridobivanje dokazov prevare s pomočjo standardov in etike, v reviziji poteka preiskovanje računovodskih podatkov s pomočjo revizijskih standardov in etike.
- Forenzično preiskovanje se ne konča nujno s sodnimi postopki, uporablja se lahko tudi zunaj dokazovanja prevar in tako omogoča globlje razumevanje problema.

S sliko 4 bom prikazala kako zelo je pri odkritju prevar pomembno posluževanje več različnih načinov preiskovanja.

Slika 4: Odkritje prevar z različnimi vrstami preiskovanja

Vir: Računovodski servisi Slovenije (2017)

Slika 4 prikazuje, da je izredno majhen delež prevar odkrit pri izvajanju redne revizije računovodskih izkazov. Čeprav to nikakor ne velja za vse primere, je ta podatek izredno zaskrbljujoč. Zato je ključnega pomena, da se pri preiskovanju morebitnih računovodskih prevar podjetja poslužujejo tudi skrbnih pregledov in sistema skladnosti poslovanja. Poleg tega je izrednega pomena forenzično preiskovanje, vendar običajno s svojim delom nastopijo šele, ko nekdo v podjetju zasluti, da se je zgodila prevara in jih pokliče k preiskovanju.

6 PRIMERI RAČUNOVODSKIH PREVAR V SLOVENIJI

6.1 Steklarna Rogaška

Steklarna Rogaška je s svojo proizvodnjo začela že leta 1927 in že od samih začetkov uspešno izvažajo večino svojih izdelkov na tuje trge, predvsem Združene države Amerike. V letu 1956 je v njenih proizvodnjah delovalo že 600 zaposlenih, danes se lahko pohvali že s 1000 delavci in več kot 3000 različnimi steklenimi izdelki (Steklarna-rogaška.si, 2017).

Kljub hitri širitvi proizvodnje ter uspešnemu izvažanju svojih izdelkov na tuje trge v podjetju ni bilo vedno vse rožnato. Revizijska družba Deloitte & Touche je v letu 2004 z revizijskim pregledovanjem skupine Rogaška Crystal odkrila številne nepravilnosti pri posameznih družbah, tudi v Steklarni Rogaška, ki je ena izmed največjih družb skupine Rogaška Crystal. Preiskava dokumentov je pokazala, da naj bi bil med letoma 2000 in 2003 številni podatki neresnični in prirejeni in naj bi kazali lažno sliko poslovanja družbe (Delo, 2005).

V letu 2005 je imela Steklarna Rogaška 12,6 milijarde tolarjev neporavnanih obveznosti, več kot polovico do bank, prav tako je skupina Rogaška Crystal bankam, državi, zaposlenim in dobaviteljem dolgovala kar 23 milijard tolarjev. Ključno vprašanje pri tem je kam so v vseh šestih letih odtekale vse milijarde ter kdo stoji za vsem tem. Čeprav so nepravilnosti, ki so jih znotraj poslovanja skupine odkrili revizorji, javnosti skrite, je Albin Štrimpf, bivši član uprave Rogaška Crystal, razkril, da so bili nad revizijskim poročilom nadzorniki zgroženi. Poročilo je razkrivalo sume zlorabljanja pooblastil in sklepanja škodljivih pogodb s strani takratnega direktorja steklarne Davorja Šenija ter vrsto okoriščanj in nečednih poslov, ki so steklarni povzročili ogromno gospodarsko škodo. Iz steklarstva naj bi tako več let brez nadzora odtekale milijarde dolgov, ta sistem pa je bil verjetno skrbno načrtovan. Skupina Rogaška Crystal je brez ustreznega razloga zastavljala nepremičnine, dajala poročstva ter jemala kredite. Steklarna je bila obtožena, da je le tretjino dolga pokrivala s sklepom nadzornikov. V tistem času se nihče iz steklarne ni upal trditi ali so se njihovi izdelki prodajali z izgubo ali z dobičkom (Delo, 2005).

Steklarna Rogaška je tako več let na videz poslovala z dobičkom, brez kakršnih koli izgub. Na kakšen način so izigravali banke? Eden od primerov kaže, da so Hotel Soča kupili za 120 milijonov tolarjev in ga v naslednjem koraku prodali za 680 milijonov (Delo, 2006a).

Veliko težavo pri preiskovanju prevare je predstavljalo pomanjkanje dokumentacije. Odkritje transakcije, ki je kazala nenavadno odplačilo posojila steklarne v vrednosti 2,6

milijona dolarjev namesto podjetja Linden, revizorjem ni znal pojasniti nihče. Pozornost je pritegnila informacija, da je steklarna podjetju Linden leto prej odpisala 650.000 ameriških dolarjev terjatev. Kljub temu so revizorji pridobili sum pri preiskovanju prometa banke LBS v New Yorku in na ta način sledili transakcijam, ki naj bi skrivale prilivanje sredstev iz steklarstva. Pri tovrstni prevari je bil Linden zgolj "poštni predal" za posle ameriške družbe Globtrade. Zanimivo je dejstvo, da je bil direktor te družbe prav Bojan Bevc, saj je imel enak naziv tudi v steklarni. Znan je podatek, da je Bevc Steklarno Rogaška oškodoval za 230.000 evrov (Divković Milanović, 2012).

V Steklarni Rogaška so v tistem času sprejeli sklep o uvedbi prisilne poravnave, ki je predstavljala pogoj za uresničitev finančne sanacije. Čeprav so prevare prišle na dan, je prisilni upravitelj zatrdil, da revizijsko poročilo ne bo imelo vpliva na načrt sanacije (MMC RTV SLO, 2005).

Prisilno poravnavo je v letu 2006 steklarna uspešno izpeljala in novi lastnik jo je v prvem letu uspešno postavil nazaj na noge. Nadzorni svet steklarne je Bojanu Bevcu odvzel njegov položaj, poleg tega je njegova aretacija sovpadla z odločitvijo, ki jo je sprejel nadzorni svet. Vodstvo je zoper njega vložilo kazensko ovadbo, za razlog pa je navedlo sum zlorabe položaja (Delo, 2006b).

Nekdanji direktor steklarne Bevc je bil obsojen na 5 let prestajanja zaporne kazni, saj je več let zlorabljal svoj položaj ter pooblastila v gospodarskem poslovanju v več različnih podjetjih. Ob enem je sodstvo odločilo, da po prestani zaporni kazni ne bo imel dovoljenja za vodenje gospodarskih družb (Černetič, 2008).

6.2 Vrtec Zelena Jama

V letu 2011 je bilo v sklopu revidiranja računov vrtca Zelena Jama odkrito večletno prevarantsko početje takrat tam zaposlene računovodkinje in ravnateljice. Lučka Babuder, ki je več let vodila vrtec je s pomočjo Leone Triunfovič, računovodkinje pokradla več kot 300.000 evrov. Denar, ki naj bi bil namenjen prenovi vrtca je odtekal na račun Lučkinega moža, saj je bil njegovemu podjetju nakazan kot plačilo računov za delo, ki ni bilo nikoli zares izvedeno. Podjetje v lastni njenega moža in sina se je ukvarjalo z računalništvom, zato že tukaj ni bilo v skladu z logiko, zakaj bi jim plačevala račune za opravljena gradbena dela. Poleg tega naj bi iz podjetja vrtcu kupila 40 računalnikov, katerih nikoli niso videli (Dnevnik, 2011).

Denar je iz proračuna vrtca odtekal za prestižna oblačila, kozmetiko, alkoholne pijače in tudi nogavice. Porabljen je bil tudi za otroške plenice, voziček in ostale dodatke, kateri so bili po sklepanju kupljeni za ravnateljčinega vnuka in ne potrebe vrtca. Od vsega je najhujše dejstvo to, da so bili otroci zaradi pokradenega denarja prikrajšani za temeljne stvari, ki bi jim jih moral vrtec nuditi (Dnevnik, 2011).

Tu se nezakonita dejanja še nadaljujejo. Na leto je bilo več kot 70.000 evrov namenjenih za študentske napotnice, čeprav vemo, da v vrtcu ni bilo opravljenega nobenega študentskega dela. Poleg tega si je računovodkinja Leona Triunfovič vsak mesec poleg svoje osnovne plače izplačevala še dodatnih 4000 evrov. To je naredila tako, da je kot namen nakazila navedla plačilo računa, ki je bil izstavljen preko njenega samostojnega podjetja (Dnevnik, 2011).

Na podlagi zaključkov reviziji je bila s strani Mestne občine Ljubljana proti ravnateljici podana kazenska ovadba. Razlog ovadbe je bil sum zlorabe uradnega položaja ter storitev kaznivega dejanja. Najbolj zanimivo pri vsem tem je bilo to, da je le mesec kasneje občina Ljubljana ne glede na kazensko ovadbo potrdila nov mandat ravnateljice Lučke. Med petimi različnimi kandidati so prav njo, ki naj bi bila odgovorna za kaznivo dejanje, predlagali za najprimernejši. Kot razlog so navedli nedolžnost. Kljub temu Svet vrta Lučki ni namenil še ene možnosti ravnateljici stolčka, premeščena je bila na mesto vzgojiteljice. Računovodkinja Leona Trifunović je prav tako ostala zaposlena v vrtcu, odvzeta so ji bila le pooblastila (Slovenske Novice, 2011).

6.3 SIB banka

V letu 2003 so javnost zapolnile novice o odmevni aferi SIB banke. Kdo sestavlja odmevni krog, katerim je le v treh mesecih v last priteklo kar 3,3 milijarde tolarjev? Vpleteni so SIB, Energetika in Holding, Mestna občina Ljubljana, Zavarovalnica Triglav, delno sodelujoča je tudi sama država. SIB banka, ustanovljena leta 1990 z ustanovitvenim kapitalom Republike Slovenije je v preteklosti poslovala izredno slabo, pomagala pa bi ji le uspešna finančna injekcija. To je predstavljalo izredno ugodne razmere za Energetiko, ki ni vedela, kako zapraviti svoje milijardne zaloge. Neposredno od banke SIB naj bi Energetika kupila polovico delnic, ne vemo pa ali je bila druga polovica delničarjem prodana preko same banke SIB ali preko Publikuma (Pačnik Šlibar, 2003).

Notranje informacije so nekaterim omogočile kupovanje delnic po nižji ceni ter jih dražje prodati Energetiki. Lastniki delnic so zaslužili ogromno količino denarja, saj so večino delnic kupili po ceni 2.000 tolarjev, prodali pa po ceni nad 3.500 tolarjev. Vsaka delnica jim je prislужila med približno 30 in 40 odstotki vrednosti delnice. Glavni izmed teh so bili Nova Ljubljanska banka, Zavarovalnica Tilia, BTC, Nama in ostale, prav tako tudi Republika Slovenija (Pačnik Šlibar, 2003).

Bistveno težavo je predstavljalo to, da pred nakupom ni bilo poskrbljeno za podrobno preiskavo finančnega poslovanja banke. Izredno kritiko pa so si zaslužile predvsem revizijski hiši ITEO Abeceda ter KPMG, saj iz njune strani javnosti ni bila odkrita finančna luknja, ki je prišla na plano (Pačnik Šlibar, 2003).

Neresnično revizijsko poročilo je Energetiko spodbudilo k nakupu SIB banke. V njem je bilo podano pozitivno mnenje o poslovanju banke, v resnici pa je kazalo velike slabosti. To je tudi razlog, da je Energetika vložila tožbo revizijske hiše Itea Abeceda, saj si je želela povrnjeno odškodnino. Nekdanji direktor Itea Abeceda Perner Vili si je prislужil javni opomin zaradi domnevnih napak v sklopu revizije (Toplak, 2005).

Slovenski inštitut za revizijo je pridobil kritiko zoper izredno slabega nadzora revizorskih hiš. V obrazložitvev je navedel razlog, da naj bi bilo revizijsko delo pregledano vsako tretje leto. Če revizijska hiša ni na vrsti za pregled in nadzor, lahko odobrijo izreden nadzor (24 ur.com, 2003).

SKLEP

Prikaz željene finančne slike podjetja, izognitev plačevanja davkov, želja po prikritju slabosti poslovanja ter uresničitvi pričakovanj delničarjev so le ene izmed glavnih razlogov za nastanek računovodskih prevar v podjetjih. Žal so se goljufije že tako razširile, da močno bremenijo naše gospodarstvo.

Kaj je razlog, da imajo prevare v računovodstvu tako negativen pomen in so za vsako državo tako uničujoče? Računovodski izkazi vseh podjetij, družb in ostalih organizacij bi morali prikazovati resnično in pošteno sliko finančnega položaja in poslovanja podjetja. Za investitorje, banke, delničarje, dobavitelje in ostale deležnike bi morale predstavljati zanesljiv vir informacij. S prevarami nastajajo manipulacije računovodskih izkazov in njihovim zunanjim uporabnikom prikažejo to, kar si želijo in ne to, kar bi v resnici morali biti.

Nekaterim podjetjem oziroma njihovim posameznim članom pomeni več to, da se izognejo plačilom, pridobijo nezakonit denar ali poslovno prednost kot pošteno poslovanje. Ne zavedajo se tega, da lahko njihovo podjetje postane tarča ogorčenja in da to slabo vpliva na njihovo poslovanje. Pripravljeni so se prodati za višjo plačo in se ne zavedajo, da poštenost nekaj pomeni. Storilec kriminal zleze pod kožo. Lahko celo rečemo, da so vedno en korak pred zakonom, kljub temu, da se pravila in zakoni ves čas ostrijo. Njihova dejanja so v pomoč stroki, ki na podlagi njihovih vedno novih in iznajdljivejših prevar dopolnjujejo zakone.

Izrednega pomena pri odkrivanju prevar predstavlja povečan nadzor v podjetju. Vseeno se temu nekateri še vedno spretno izogibajo, saj so prepričani, da se v njihovem podjetju prevare ne morejo zgoditi, poleg tega jim oviro predstavljajo veliki stroški nadzora. To prikazujejo primeri računovodskih prevar v Sloveniji, ki sem jih raziskala v sklopu zaključne naloge. V Sloveniji primanjkuje boljši in učinkovitejši nadzor posloводства in računovodstva, poleg tega primanjkujejo revizijski pregledi, predvsem v manjših podjetjih. Po drugi strani sem iz primerov prevar spoznala, da pri preprečevanju prevarantskih dejanj ni vedno bistvenega pomena učinkovit nadzor, saj se računovodske prevare največkrat dogajajo s strani vodstva. V primeru vrtca Zelena Jama je bila obtožena ravnateljica, kar pomeni, da je sama odločala o nadzoru v vrtcu.

Pri preučitvi slovenskih primerov računovodskih prevar je potrebno poudariti, da so običajno prevare odkrite šele po določenem času, v primeru Steklarne Rogaška in vrtca Zelena Jama celo po več letih. Na tem področju bi se slovenska zakonodaja morala poostri. Poleg tega bi v Sloveniji lahko vzpostavili učinkovitejši neodvisni nadzor nad revizorji, saj bi bili tako v manjšem številu žrtve pritiskov in podkupovanja. Vsi revizorji bi se morali pohvaliti s poštenostjo ter neodvisnostjo, primer Afere SIB banke pa jih je prikazal ravno v nasprotni luči.

Računovodske prevare bi v neki meri ustavilo ozaveščanje zaposlenih o nevarnostih le-teh, o tem do česa lahko privedejo ter končni kazni za storilca. Izobraževanje je ključnega pomena. Zaposleni bi imeli v mislih, da so vsi člani podjetja seznanjeni z možnostjo prevar, kar jih bi v neki meri od njih odvrnilo. Bistvenega pomena predstavlja tudi vzpostavljena varnost v podjetju za tiste, ki opazijo nezakonita dejanja. V nasprotnem primeru obstaja velika verjetnost, da bi jih strah odvrnil od razkritja.

Pri dolgoročnem uspešnem poslovanju je ključnega pomena vzor vodstva podjetja ter dobro oblikovana poslovna etika podjetja. Vsak posameznik lahko izredno hitro pride v skušnjavo po različnih osebnih koristih, tudi nezakonitih. Zato mora vodstvo v podjetju poudarjati pomembnost etike in morale ter se predvsem tega držati tudi sam.

Vsi v podjetju se morajo zavedati, kako močan vpliv imajo prevare tako na podjetje kot tudi na posameznika. Še tako majhna prevara ima lahko na podjetje uničujoč učinek in ga pripelje do stečaja. Prav tako velja za storilca prevare, ki mu ni samo odvzet njegov položaj ter pridobljena pooblastila, za katere se je trudil več let, tudi v zapor lahko gre. Zato je še kako pomembno, da ohraniš svoje dostojanstvo in se zavedaš kako velikega pomena je poštenost.

LITERATURA IN VIRI

1. Bergant, Ž., Dvrošak, J., Gorenc, M., Mayr, B. & Kordež, B. (2015, 17. september). *I. konferenca o preprečevanju finančnih prevar*. Pridobljeno 20. maja 2018 na spletnem naslovu http://www.poslovodno-racunovodstvo.si/_downloads/1176-Sloveno-gradivo-za-udelezence_online.pdf
2. Črnetič, B. (2008, 14. februar). Bojan Bevc: To je škandalozno. *Finance.si*. Pridobljeno 30. maja 2018 na spletnem naslovu <https://www.finance.si/204717>
3. Delo. (2005, 3. december). *Kam so odtekale milijarde?* Pridobljeno 20. maja 2018 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/gospodarstvo/kam-so-odtekale-milijarde.html>
4. Delo. (2006a, 18. december). *Računsko sodišče Steklarni Rogaška izreklo negativno mnenje*. Pridobljeno 20. maja 2018 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/gospodarstvo/racunsko-sodisce-steklarni-rogaska-izreklo-negativno-mnenje.html>
5. Delo. (2006b, 6. december). *Steklarna Rogaška uspešno izpeljala prisilno poravnavo*. Pridobljeno 20. maja 2018 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/gospodarstvo/steklarna-rogaska-uspesno-izpeljala-prisilno-poravnavo.html>
6. Divković Milanović, I. (2012, 11. februar). Steklarna Rogaška je šla k vragu, Bojan Bevc pa je močno obogatel. *Slovenske Novice*. Pridobljeno 30. maja 2018 na spletnem naslovu <http://old.slovenskenovice.si/novice/slovenija/steklarna-rogaska-je-sla-k-vragu-bojan-bevc-pa-je-mocno-obogatel>
7. Dnevnik. (2011, 23. september). *Prevare v vrtcu: Na račun ravnateljice in računovodkinje naj bi odšlo 300 tisočakov*. Pridobljeno 30. maja 2018 na spletnem naslovu <https://www.dnevnik.si/1042474936>
8. Fekonja, B. & Premk, U. (2008). *358 najpogostejših računovodskih napak*. Ljubljana: Primath
9. Inštitut za poslovodno računovodstvo. (2018). *Benfordov zakon - orodje za odkrivanje prevar*. Pridobljeno 20. maja 2018 na spletnem naslovu <http://www.poslovodno-racunovodstvo.si/sl/benfordov-zakon-orodje-za-odkrivanje-prevar.php>
10. Kasum, A. (2012, 19. januar). *Forensic Accounting for Financial Malpractices in Developing Countries: An Analytical Review of the State of the Art*. Springer Link. Pridobljeno 20. maja 2018 na spletnem naslovu https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-642-20826-3_4
11. Koletnik, F. (2009). *Zunanje revidiranje*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta
12. Koletnik, F. & Kolar, I. (2008). *Forenzično računovodstvo*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

13. Lail, B., MacGregor, J., Marcum, J. & Stuebs M. (2017). *Virtuous Professionalism in Accountants to Avoid Fraud and to Restore Financial Reporting*. Springer Link. Pridobljeno 20. maja 2018 na spletnem naslovu <https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-015-2875-y>
14. Lu, F., Boritz, E. & Covvey, D. (2006). *Adaptive Fraud Detection Using Benford's Law*. Springer Link. Pridobljeno 20. maja 2018 na spletnem naslovu https://link.springer.com/chapter/10.1007/11766247_30
15. Multimedijški center Radiotelevizija Slovenija. (2005, 4. avgust). *Steklarna Rogaška skrivala dolg?* Pridobljeno 30. maja 2018 na spletnem naslovu <http://www.rtv slo.si/gospodarstvo/steklarna-rogaska-skrivala-dolg/40894>
16. Okike, E. (2010, 15. november). *Financial Reporting and Fraud*. Springer Link. Pridobljeno 20. maja 2018 na spletnem naslovu https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-642-16461-3_14#citeas
17. Osta. (2018, 23. februar). *Indikatorji in vrste finančnih in računovodskih prevar*. Pridobljeno 20. maja 2018 na spletnem naslovu <https://o-sta.si/21889/indikatorji-in-vrste-financnih-in-racunovodskih-prevar>
18. Pačnik Šlibar, R. (2003, 17. februar). Milijardni nateg. *Mladina* 7. Pridobljeno 30. maja 2018 na spletnem naslovu <https://www.mladina.si/94072/milijardni-nateg/>
19. Računovodski servisi Slovenije (2017). *Forensica, forenzično računovodstvo in poslovno svetovanje, Maja Kolenc s.p.* Pridobljeno 30. maja 2018 na spletnem naslovu https://www.racunovodski-servisi.org/racunovodski_servisi/07/forensica-forenzicno-racunovodstvo-in-poslovno-svetovanje-maja-kolenc-s-p--5
20. Sekcija forenzičnih računovodij. (brez datuma). *Forenzično računovodstvo*. Pridobljeno 20. maja 2018 na spletnem naslovu <http://www.sfr.si/index.php/forenzicno-racunovodstvo.html>
21. Slovenske novice. (2011, 28. september). *Ravnateljica kljub ovadbi dobila še en mandat*. Pridobljeno 31. maja 2018 na spletnem naslovu <http://old.slovenskenovice.si/novice/slovenija/ravnateljica-kljub-ovadbi-dobila-se-en-mandat>
22. Toplak, S. (2005, 9. maj). Razvpite kreativne revizorske zgone in nezgone. *Finance.si*. Pridobljeno na spletnem naslovu <https://www.finance.si/119856/Razvpite-kreativne-revizorske-zgone-in-nezgone?metered=yes&sid=535484840>
23. Trobej, U. (2016, 1. december). Kako najti prevare v računovodskih izkazih? *Podjetniški portal*. Pridobljeno 20. maja 2018 na spletnem naslovu <https://www.podjetniski-portal.si/e-publikacije/57131-Kako-najti-prevare-v-racunovodskih-izkazih/>
24. Van Akkeren, J. & Buckby, S. (2015, 14. oktober). Perceptions on the Causes of Individual and Fraudulent Co-offending: Views of Forensic Accountants. *Springer Link*. Pridobljeno 20. maja 2018 iz <https://link.springer.com/article/10.1007/s10551-015-2881-0>
25. 24 ur. com. (2003, 3. marec). *Afera SIB banka: Začarani krog*. Pridobljeno iz <https://www.24ur.com/novice/slovenija/afera-sib-banka-zacarani-krog.html>